

VECDİ ÇIRACIOĞLU • **Ruhisar**

VECDİ ÇIRACIOĞLU Bursa'da, 9 Aralık 1953 tarihinde doğdu. İTÜ Metalürji Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli edebi türlerde eserler verdi:

Roman: *Kara Büyüklü Uykü* (1999), *Cimri Kirpi* (2002), *Serseri Standartları Sempozyumu* (2004), *Sarıkasnak*, *Denize Dair Hikâyat* (2006, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Senaryo Destek 2013), *Gemileri Sayan Kedi* (2011).

Öykü: *Nehirler Denize Kavuştuğunda* (2002), *Mayhoş Zamanlar* (2010).

Çocuk: *Kemancı ve Küçük Kuş* (2006), *Cam Kutu İçindeki Mücevher* (2006).

Biyografi: *Rafetçe, Bir Ressamın Alacalı Paleti* (2007), *Gladyatör, Yeşil Sahalarda Bir İsyanın Hikâyesi*, "Metin Kurt" (2009), *Halkın Savcısı, Mehmet Feyyat* (2012).

Monografi: *Devşirme Eşiktaş'ının Ruhu, Rumeli Hisarı* (2010), *Boğaziçi Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, 100. Yılı* (2012).

Ödül: "Can Yayınları İlk Roman Ödülü" (1999); TESK, Türkiye Edebiyatçılar Derneği "Esnaf Öyküsü" yarışmasında 1. Ödülü (2002); Foça Belediyesi, 7. Uluslararası Rastgele Balıkçılık Festivali, "Deniz Öyküsü" Yarışması 1. Ödülü (2007); "Abdullah Baştürk İşçi Edebiyatı Ödülü" (2009).

Yazar, TYS, PEN Yazarlar Derneği, Edebiyatçılar Derneği ve BESAM üyesidir.

İletişim Yayınları 2014 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 304

ISBN-13: 978-975-05-1554-5

© 2014 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2014, İstanbul

EDITÖR Levent Cantek

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Ruhisar

Denize Dair Hikâyat

Z.'ye. Her zaman sona...

1987 yılının yaz akşamlarından biriydi. İstanbul Boğazı'nın şirin Arnavutköyü'nün Ayazması'nda, Yunanistan'dan gelen turist kabilelerinin tercih ettiği tavernaya gitmiştik.

İçeri girdiğimizde, masalar neredeyse doluydu. Babacan maestro bizi yerleştirdi. Servisler yapıldı. İlk kadehlerimizi sıhhatimize kaldırdık ve içmeye başladık. Kadehler doldu, boşaldı.

Müzik başladı. Zaman geçti. Müzik durdu. Mikrofondaki genç müzisyen, aramızda Yunanistan'dan gelen misafirlerimiz olduğunu söyledi. Yanımızdaki masadan beyaz saçlı, baştan aşağı siyahlar giyinmiş yaşlı bir kadın ayağa kalktı. Mikrofona yaklaştı, eline aldı ve konuşmaya başladı. Kendilerinin misafir olmadıklarını, Arnavutköylü olduklarını söyledi. "Burada doğdum ve gençliğim Arnavutköy'de geçti" dedikten sonra 1934 yılı mübadelesiyle İstanbul'dan Atina'ya zoraki göçtüklerini söyledi. Kadın o kadar güzel Türkçe konuşuyordu ki onu kendimizden biri sayabilirdik.

Mikrofonu daha fazla meşgul etmedi. Genç adama verdi. Genç adam utançla lafı geveledi. Müzik imdadına yetişti.

İçkiler nasıl tükendi, zaman nasıl geçti bilemedik? Akşam güzel geçmiş, Ayazma meydanında ulu çınarın altında evlerimize dağılmak için beklemeye başlamıştık. Ağzımızdan Rumeli

Hisarı lafı çıkmış olacak ki eski Arnavutköylü beyaz saçlı yaşlı Rum kadın yanımıza geldi. “Rumeli Hisarlı mısınız?” diye sordu. “Evet” dedik.

Heyecanla birisinin ismini, ardından bir evi sordu. Arkadaşlarım, eski olduğum için benim bileceğimi söylediler. Kadın ismi ve adresi tekrarladı. Sorduğu insanı tanı mıyordum. Evin yerini tarif etmesini söyledim. Zor hatırlıyordu. Yine de tarif etti. Ev, öğrenciliğimi geçirdiğim evin altındaki çökmüş, tarihin bağrındaki konaktı.

Evin yerini bildiğimi söyledim. Yanında ailesinden gençler vardı. Birbirlerine şaşkın bakıyorlardı. Oraya nasıl gidebileceğini sordu. Tarif ettim. Sadece, “Evet! Evet!” diyerek tekrar etti. Hatırlamıştı. Gözyaşlarını silerek yanımızdan uzaklaştı.

Gerçeği, esrik akıllı yazarının güzel yalanlarıyla anlatan bu roman, yurtlarından zorla uzaklaştırılarak aşk acısı yaşayanlara adanmıştır.

İstanbul'da bir yaz sonunun som sabahıydı...

Yılın ilk yağmurları yağdıktan sonra havalar az da olsa serinlemiş, gökyüzü parçalı bulutlu. Boğaz'ın deli suyu ılıman dalgalı ve kıyılarında ılıman rüzgâr esmekteydi. Ağaçlar yapraklarını kısmen de olsa kızartmış. Boğaziçi'nin iki yakasını sarmalayan korular pas rengine bürünmüştü. Hoyratdeniz Karadeniz'in bağrından gelen tekneler yüklerini boşaltmış, limanlarına dönüyordu. Hepsi işlerini bitirmenin tatlı yorgunluğunun rehavetindeydi. Çingene vapurları, Boğaziçi'nin iki yakası arasında kanaviçe işliyordu arkalarında bıraktıkları köpüklerle.

Rumeli Hisarı, Kanlıca, Bebek, Vaniköy, Çengelköy, Anadolu Hisarı, Kandilli ve diğer Boğaz köylerinin kıyılarında yaşlı yalı ve sahilhaneleri devrilecekmişçesine denizle iç içe girmiş, Boğaz'a hüznü görünüm veriyordu.

Gün kâh açıyor, kâh kararıyordu. Kümelenmiş erkek bulutlar gözyaşlarını dökmesine izin vermezken, Hoyratdeniz'in selâm ve vaatlerini sunan rüzgâr da Boğaz kanalından aldığı güçle ağaçların dallarını nazenin dalgalandırarak, yakanın tepelerine yaklaşmakta olan güneşin ışınlarına zamanla geçit veriyordu.

O sonbahar sabahı yaz yorgundu Rumeli Hisarı'nda. Birçok ağaç yeşil renklerinden yavaşça yoksunlaşmaya başlamış, gün,

yazın son demlerinin yaşandığı billür günlerinden birini sunuyordu insanlara.

Meydan Mahallesi'nin ortasında üç asır bekçilik yapan ulu çınar ağacı bir kısım yapraklarını arnavutkaldırımı üzerine serpiştirmişti. Meydan çevresine sıralı yenilenmiş konakların bahçe-lerindeki ceviz ve atkestanesi ağaçları da, yapraklarını kısmen yere, kısmen de konakların bahçe duvarlarının hemen önlerine çekili özel arabaların üzerine dökmüşlerdi. Yapraklar kımıl kımıl kılmıdayarak sağa sola uçuşmaktaydı. Zamanı gelerek yuvalarından azat olmuş ceviz ve atkestaneleri, park etmiş arabaların kaportalarında zıpladıktan sonra, meydandan Bostan'a meyille uzanan yolun arnavutkaldırımı derzlerinde yuvarlanarak yerlerini alıyorlardı.

Bostan yolundan ağır ağır çıkan siyah bir araba ulu çınara gelmeden durdu. Kapıları açıldı. Önce ön ve arka kapıdan genç iki adam indi. Ön kapıdan inen şoföre parasını ödedi ve arabanın arka koltuğundan inmeye çalışan yaşlı kadına yardım etti. Araç hareket edip uzaklaşırken iki genç, yaşlı kadının kollarına girip konuştuklarında, o, başıyla yolu işaret etti. Kısık gözlerinin ardında hikâyeleriyle yaşıyor gibiydi.

Kadının ortadan ayrıık saçları pamuk kadar beyazdı. Kısa saçlarının arasından perçem turkuvaz gölge; göz bebeklerinin içinde patlamış mavi, yeşil ve sarı renklerin iç içe geçmişliğini gökkuşağı gibi kutsuyordu. Tül gibi ince pembe beyaz cildi vardı. Gözleri, mavi bakan çocuk gözleriydi. Gençlerin eşliğinde adımlarını sürercesine zorlanarak yürürken eskileri anarcasına çevresine bakmadan da edemiyordu.

Ulu çınarın önüne geldiklerinde kollarına girmiş gençleri çekek durdurdu. Gençler, koluna girdikleri yaşlı kadına, ardından da birbirlerine bakarak gülümsedi.

Yaşlı kadın, bir süre çınarın hemen dibinde duran hayli kalın, geniş ve bir insan boyundan az büyük mermer taşına gözlerini dikmiş öylesine bakıyordu. Yunanca konuştu:

“Gitmeden önce burada, burada mescit vardı. Şimdi sadece musalla taşı kalmış!”

Genç iki adam şaşkın bakışıp, kollarındaki yaşlı kadına nazar

attıktan sonra, sol kolundaki, “Mescit ne demek Pamukanne?” diye sordu.

Yanıt kısa geldi:

“Namaz kılınan yer...”

Kısa süre sustular. Pamukanne fısıldayarak, tekrar, “Namaz kılınan yer” derken, gözleri çoktan derinlere dalmıştı.

Yaşlı kadın karaya çekilmiş yalnız ve yazgısını bekleyen yılki sandalını andıran musalla taşına bakan gözlerini çevirip, fil bacaklarını sürerek yeniden yürümeye başladı.

Şarabi boyalı bahçe duvarlı, kalın demir kapılı, büyük pencelelerle çevrili, tek katlı ve bir kayanın üzerine kartal yuvası gibi oturtulmuş ahşap müstemilâtın yanından yürürken, oraya merakla bakan yanındakilere de açıklama gereğini duydu:

“Ahmet Vefik Paşa'nın kütüphanesi...”

Sonra, sol yanına dönüp, taş binayı işaret ederek, “Burası da haremi... Taşkonak!” dediğinde, kesik esen rüzgâr yüzünde ve saçlarında dolaşan, eskilerde kalmış sevdalı elleri hatırlattı.

Kışın ayaz aylarında buz tutan yolda arabaların kaymalarını önlemek için asfaltta belli aralıklarla uzun çentikler açılmıştı. Kaymamak için onlara basarak yokuştan inmeye başladılar.

Boğaz'ın Kanlıca'dan Beykoz'a uzanan panoraması koyu maviden yeşile, yeşilden de açık maviye doğru ortaya çıkmıştı. Yel esiyordu. Boğaz'ın yeli...

‘Ne keten ne de pamuk’* saçlarının arasından esip de geçen özgür yelin bildik kokusunu içine çeken Pamukanne, gözlerini yumarak öylece durduğunda, kollarına girmiş torunları da durdu. Itırla karışık denizin bildik iyot kokusu şöylesine az bir süre geçtikten sonra kısa adımlarla yürüyüşlerine devam ettiler. İki yanını arsız böğürtlenlerin sarmaladığı yokuşun dikliği bitip de ara düzlüğe geldiklerinde,

“Burası!” dedi Pamukanne, “Ama olamaz!”

Şaşkındı. Torunlarına doğru yüzündeki sorar ifadeyle başını çevirdiğinde onlar da şaşkın, bakakaldılar. Karşılarında sanki eskilerde hayat bulmuş, yaşamış ve sonrasında ıssız zamanlarda terk edilmiş yıkık bir manastır karşılarında duruyordu!

(*) Rembetikler için kullanılan bir deyim: ‘Ne Yunan, ne Türk!’

Pamukanne, yıkıntıyı görmek için senelerdir hayaliyle yaşadığı evi değil de, ölümlü dünyayı terk edenlerin evi olduğuna hükmettiğinde, geçmişin ne kadar gerilerde kaldığını, evlerin insan hafızasından ne kadar da çabuk silinip gittiğini hatırlayarak hüzünlendi.

Gözlerinin önünden birtakım şekiller renkler geçmeye başladı. Bunları son zamanlarda göz perdesi önünde arada bir peydahlanan eski hayaller sandı.

Sonra belirsiz şekillerin netleştiğini ve bir ağacın dallarından sarkan haşarı bir kız çocuğunun gülen yüzündeki gözleri, şarkı söyleyen genç bir kızın ağzını gördü. Yabancı değildi, yaşadığı her eski mevsimde o ağza, kör olan o göze ve gelgit olan o ruha...

BİR

1940 yılı yaz sonunda, Boğaziçi'nin karşı kıyı tepelerine galebe çalan güneş, zafer kazanmışçasına sabahı doğurmuştu. Rumeli Hisarı'nda, kıyı rıhtım suyunda hamarat telaş vardı.

O yıl mevsimler güzel geçmişti. Boğaziçi'nin birbirlerine bakan iki yakası aynı renkleri görüyordu. Birçok ağaç yeşile bürünmüştü. Aralarına serpişmiş erguvanlar yaktıkları mor ateşlerini sürdürürken, yeşili aralarına alan iki mavi renk, doğanın kokularına çoktan karışmıştı.

İyot, yosun, ozon... Velhasıl, deniz kokusu, iki yakadan sızan kokularla kardeşti. Denizin parlak yüzü karaya vurmuş, kıyıda koltuklanmış sandallar mevsimden kendi paylarına düşeni çoktan almışlardı.

Boğaziçi'nin sabah huzuruna işte böylesine özel, tatlı sessizlik hâkimdi...

*

Gün uyandıığında, deniz buhar tütüyordu. Durgun sular, uysal dalgalarını kıyılara ulaştırırken, Karadeniz yönünden, bir nokta peydahlandı. Nokta, güne düşen parlak beyazla birlikte yaklaştı. Yaklaştıkça daha da büyüdü. Ardından sandal şeklini aldı. Kürekleri kullanan ayağa kalktı, kaleyi arkasına aldı.

Ahşap uzantılı rıhtıma kıçtankara siyaladı. İki küreği aynı anda çark ederek iskele yaptı. Rıhtımı boydan boya geren koltuk halatına önce baş, ardından kıç iplerini bağladı. Sandal koltuklanmıştı! Rıhtımın gelgit dalgalarıyla çıplaklaşmış kıyı taşlarında midye kabukları üç yapraklı yoncalar gibi açılmıştı. İçleri boşalacaktı.

Paşa Alâettin, sandalıyla karaya dönmenin hüznünü yaşar gibiydi. Bu duygu, kuru sarısıcak geçen bir yaz günü sonrası boşalan yağmur gibiydi. Nasıl, toprak kokusu güneş açtığında ortadan kaybolacağını bilmenin hüznünü yaşar; işte, öylesine akşamın içine çöküveren boşluk duygusuydu bu. Kara, artık onun için yalnızlık duygusuydu.

Beykoz'dan esen kuzey rüzgârlarını alan rıhtımda sandalında biraz oturduktan sonra, denizin tuzundan kararmış gümüş tütün tabakasını çıkarıp sustalı kapağını açtı. Tabakanın altın suyuna batırılmış parlaklığında bulanık halini seyrettikten sonra zıvanalı hizmetçi baldırı cıgaralıklardan birini aldı. Zıvanayı başparmağıyla oksadı. Haz aldı. Kapattığı tabakanın kapağına cıgaralığın zıvanasını tıklatarak vurdu. Dudaklarının arasına yerleştirip, zabıtlıktan kalma, kaplaması dökülmüş sarı çakmağıyla yaktı. Derin nefes aldı. Afgan malı esrarın yağı, iri ecnebi markalı kâğıdın üzerine nefes yağı gibi çoktan bulaşmıştı. Beyninin boşaldığını sandı, gözleri buğulandı. Vücudunun tüm köşelerine kadar uzanan dinginlik çöktü üzerine. Öylece kalakaldı.

Ara vererek soğuttuğu ve külünü işaret parmağıyla oksayarak döktüğü narin cıgaralık yarılındı. Kir ve deniz suyundan katılaştırmış saçlarını boştaki kalan eliyle kaşdı. Eline baktı. Parmakları arasında kalmış beyaz saç telleri vardı. Şaşırmadı. Parmaklarını aralayarak, ağzına yaklaştırdı, üfledi. Saç telleri parmaklarının arasından nasıl uçmuştu? Göremedi. Birinin durgun denize düşüp öylece kaldığını fark etti. Deniz berrak ve durgundu. Sabit gözlerle telin sudaki rahat haline bakakaldı. Nasırlı ve tütünden sararmış ellerine baktı. Yarım kaşık tırnak parmakları bir iskarmoz ucu gibi küt ve yuvarlaktı. Kiminin içi kirli tırnakları çirkindi. Tırnakları ne kadar da çabuk uzamış-

lardı! Çalışan el, parmakları ve tırnaklar... Çalışan parmakların tırnakları da uzardı. Daha dün kesmiş gibiydi. Zaman, koşuya kalkmış bir at hızıyla ne kadar da hoyrat geçiyordu?

Ayaklarının dibinde duran, boş yedek tarlakoz ağa baktı. Parası büyük takım yapmaya yetmeyenlerin küçük boyla yetindiği fukara ağıydı ne de olsa. Ağı boş tarlaya bıraktığına hükmetti!

Akmaya çalışan burnunu çekerek, “Bu gidişle de bok öğrenirsin sen!” dedi kendi kendine.

Ağın bazı gözleri parçalanmıştı. Boş çektiği ağın yerine diğerini fundalamıştı. Ertesi günü bekleyecekti. Makaslık ağın ucundaki halatı tuttu. Kendine çekti. Eskimiş asker gömleğinin göğüs cebinden mekik ve meramet çakısını çıkararak yan yana koydu. Mekiğe çaprazlama ip sardı. Kalın çerçevesinin camlarıyla birleştiği yerleri kahverengileşmiş, iki sapı arkalarından iple bağlı gözlüğünü taktı. Ağın ucunu kucağına alarak, meramete başladı.

Elleri işinin üzerinde seri hareket ederken, arada gözlüklerinin üzerinden etrafına bakıyordu. İşine ezber devam eden parmakları kurulmuş saat zembereğinin dişlileri gibiydi. İki elinde ayrı tuttuğu mekik ve çakı öylesine hareketliydi ki onu görenler, bıçağını masatlayan bir kasap sanabilirlerdi. Merameti arada kesip ağın gözlerini çekiştirerek yaptığını kontrol ediyordu.

Sıkılmıştı. Gözlüğünü çıkardı, cebine koydu. Elindeki işi bırakarak denize baktı. Hava gündeğusu yapmış, Maviabi deniz dalgalanmaya başlamıştı. Bağından kayarak yaklaşan mutedil dalgalar mitolojik masal canavarının köpüklü ağzına benziyordu! Canavar kısa sürelerle aksaçlı başını rıhtımın duvarında döve döve parçalamaya başladı. Bu düzene gözleri daldı. Yorgun dalgalar geriye çekilirken rıhtımın yamalı bezenmiş yosunlarından gözyaşlarını sızdırıyorlardı! Rıhtım duvarları asırların çocuğu dalgaların oyuncakları gibiydi.

Ürpertiyle içinin derinlerinden, dalgalınlığından kurtuldu. Oysa hava serin değildi. Sonra, bulutsuz sandığı göğe baktı. Yarılmıştı. İleride, ta denizin gökle birleştiği yerde yığınla ak bulut vardı.